România literară

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Sumar
Prezentarea revistei
Arhivă
Arhivă +
Calendar
Link-uri
Biblioteci judeţene
Galerie Foto
Video
Abonamente
Contact

Numărul curent: 36

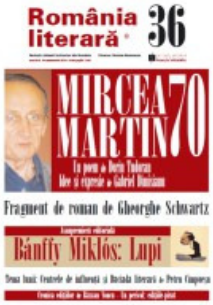

Arhivă

Cauta

Alte articole de Petru Cimpoeşu

Tipăreste

Cuprins Nr. 36

tema lunii: Literatura română – centre de influenţ:
Centrele de influenţă şi Daciada literară de Petru Cimpoeşu

Într-o carte publicată cu mai mulţi ani în urmă şi intitulată Boierii minţii, Sorin Adam Matei numeşte, poate mai nimerit, centrele de influenţă „grupuri de prestigiu" şi analizează, din perspectivă istorică şi sociologică, modul de funcţionare al acestora.

Nu cred că opiniile mele se pot ridica deasupra acelei analize, iar pe de altă parte, într-o pagină de gazetă nu ai cum să rezolvi atîtea probleme cîte ridică un studiu de o sută şi ceva de pagini. Atîta doar aş vrea să notez, că n-am înţeles de ce sintagma „boierii minţii", propusă de d-l Matei, a provocat reacţii aşa de virulente din partea unora care s-au simţit poate cu musca pe căciulă. Orişicît, boier nu poate fi oricine.

Bunăoară eu însumi. Scriitor din provincie, adică un fel de proletar literar, am debutat editorial încă din 1983 şi am aşteptat zadarnic decenii la rînd, pentru a fi acceptat măcar în clasa de mijloc a literaturii române, să fiu băgat în seamă de vreun centru de influenţă. Nu că ele n-ar fi existat şi înainte de 1989. Existau fireşte, cele oficiale, controlate de partidul comunist, dar existau şi altele, în opoziţie cu acelea, a căror putere simbolică era poate mai însemnată şi care mă atrăgeau şi pe mine mai mult. Radio „Europa liberă", revista „România literară" (i.e. cronicile d-lui Manolescu) sau grupul constituit la Păltiniş în jurul lui Constantin Noica funcţionau nu doar ca centre de influenţă în cultura română, ci şi ca centre de validare culturală. Or, ambiţia mea era de a da examen de admitere tocmai la un astfel de centru de elită - şi de a reuşi! Dar nu s-a putut. Presupun că oamenii mai tineri nu înţeleg de ce, şi în acest caz trebuie să le dau un mic exemplu: pe vremea aceea, ca să poţi scrie o scrisoare Monicăi Lovinescu sau lui Virgil Ierunca (cu scopul subînţeles de a fi lăudat la „Europa liberă"), trebuia, mai întîi, să le ştii adresa de la Paris.
Dar adresa lor era un secret păzit cu străşnicie, iar asta nu din cauza Securităţii, ci fiindcă cei care o aveau nu ţi-o dădeau, ca nu cumva să fii admis în cercul acela de influenţă înaintea lor...

Grupul „optzeciştilor", care s-au mai numit vremelnic „desantişti"/ „lunedişti", apoi „textualişti" şi aşa mai departe - în funcţie de avantajele pe care o denumire sau alta le promiteau într-un context sau altul -, a încercat, pe la începutul anilor '90, să constituie un astfel de centru de influenţă care s-a numit, dacă îşi mai aminteşte cineva, ASPRO. Ei bine, de data asta, am avut noroc, am candidat şi am fost admis! Cînd colo, ce să vezi? În scurt timp, ASPRO a fost privatizată!

Pe la mijlocul anilor '90, era cît pe ce să apară un nou centru de influenţă, care nici măcar nu se baza pe o realitate materială. Era un simplu concept: conceptul de postmodernism. Din care a decurs imediat un altul, mult mai promiţător: postmodernismul românesc (ceva care sună la fel de just ca globalizarea kirkiză). El a fost imediat confiscat de domnul acela care privatizase ASPRO şi utilizat ca brand personal şi totodată ca decoraţie pentru favoriţii dumisale. Numai că, pînă să scriu şi eu un roman conform exigenţelor postmoderne, ca să primesc decoraţia cu pricina, postmodernismului i-a cam trecut veacul, iar cei care l-au promovat se dezic acum ruşinaţi de el, în cel mai bun caz îl tratează ca pe un păcat al tinereţilor.

Sper că din cele spuse pînă aici rezultă destul de clar măcar un lucru. Nu numai că nu am nimic împotriva centrelor de influenţă, ci dimpotrivă, sunt conştient de utilitatea lor socială - ştiţi dumneavoastră ce înseamnă asta: premii, burse, cronici favorabile etc. Cu cît mai multe, cu atît mai bine. Atîta doar că trebuie să limpezim un alt lucru. Dacă prestigiul literar al unui Mircea Cărtărescu se datorează acţiunilor oculte ale vreunui centru de influenţă, iar nu valorii cărţilor sale (am întîlnit enorm de mulţi veleitari care fac această judecată), după ce criterii să fi fost admis Cărtărescu în centrul acela de influenţă? Nu cumva tocmai pe baza valorii scrierilor sale? Dacă Patapievici îşi datorează prestigiul intelectual doar apartenenţei sale la grupul „păltinişenilor", care să fi fost motivele pentru care acel grup l-a adoptat? Nu cumva tocmai excelenţa sa intelectuală? Şi aşa mai departe.

Prin urmare (aceasta este o formulă retorică, nu o deducţie), un centru de influenţă, ca să fie eficient şi să-şi poată exercita într-adevăr influenţa - iar asta e valabil nu doar în domeniul culturii, ci şi în, să zicem, cel al medicinei - trebuie să îndeplinească o condiţie esenţială: să se orienteze

consecvent spre performanţă, spre excelenţă. Altfel, mai devreme sau mai tîrziu, dar de fapt mai devreme, puterea lui va diminua şi influenţa lui va dispărea. O revistă literară, cu o istorie oricît de prestigioasă, care concede să publice articole de critică sau de istorie literară numai pentru obţinerea de către autorii acestora a gradelor didactice, ar putea fi de folos redactorului-şef, ca să-şi construiască o vilă, dar nu va deveni niciodată un centru de influenţă.

N-am dat întîmplător exemplul ASPRO. Acea organizaţie începuse promiţător ca centru de influenţă, dar din păcate s-a diluat rapid, tocmai din cauză că nu a aplicat cu fermitate şi consecvenţă un criteriu calitativ impersonal. La fel s-ar putea întîmpla într-un viitor nu prea îndepărtat şi cu Uniunea Scriitorilor, invadată în ultimii ani de sute şi mii de veleitari. Filiala din Bacău, de exemplu, pe lîngă un (N.B.!) Preşedinte de Onoare al Uniunii Scriitorilor, în persoana unei doamne de profesie medic, care îndeplineşte totodată şi înalta demnitate de primar al comunei Podul Turcului, numără vreo şaizeci de membri, dar nu ştiu dacă între ei pot fi număraţi măcar zece scriitori. Nu cumva ceilalţi cincizeci au devenit membri datorită acţiunii malefice a vreunui centru de influenţă acţionînd din chiar interiorul organizaţiei?

Va să zică, centrele de influenţă sunt şi ele de mai multe feluri! E bine să fim atenţi la asta.

În fine, poate că discuţia ar fi trebuit mutată de la bun început peste gard. Poate că, dincolo de micile noastre daciade literare, mai important ar fi să accedem la centrele de influenţă europene şi să vedem cam cîte parale face literatura sau cultura română acolo. Căci „grupuri de prestigiu", ca să revin la formula d-lui Matei, nu funcţionează numai în cultura română. Şi de aici ar merita să pornim o discuţie despre modul în care centrele de influenţă interne ar trebui să se afilieze celor externe, apoi să selecteze şi să susţină acele valori care să poată lua „examenul de admitere" la suratele lor de aiurea. În definitiv, dacă mă gîndesc mai bine, e şi o chestiune de patriotism aici. Interesează oare asta pe cineva?

Toate drepturile rezervate
Fundatia Romania literara

traf1c RANKING